

УДК 378:373.2:001.89

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-79-83

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ЛИСТОПАД Олексій –

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри дошкільної педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

e-mail: lystopad.oa@pdpu.edu.ua

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

У статті теоретично обґрунтовано методичні засади формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти в умовах модернізації вищої педагогічної освіти та інтеграції європейських підходів. Розкрито сутність поняття «дослідницька компетентність» як інтегративної характеристики професійної підготовки, що забезпечує здатність майбутнього вихователя здійснювати педагогічне дослідження, аналізувати освітні явища та впроваджувати інновації в практику закладу дошкільної освіти. Проаналізовано наукові підходи до визначення її структури, зокрема виокремлено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний компоненти. Акцентовано увагу на поєднанні компетентнісного, діяльнісного та дослідницького підходів як методологічної основи формування дослідницької компетентності студентів. Обґрунтовано доцільність використання кейс-технологій, проєктної діяльності, педагогічного моделювання та елементів академічної мобільності для розвитку здатності до наукового пошуку й критичного осмислення професійного досвіду. Узагальнення європейського досвіду підготовки педагогів дошкільної освіти засвідчило орієнтацію на інтеграцію дослідницької складової в освітні програми та формування культури педагогічної рефлексії. Доведено, що реалізація визначених педагогічних умов у поєднанні з методичними принципами забезпечує системний характер формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти та підвищує якість їхньої професійної підготовки. Встановлено, що системне впровадження дослідницько орієнтованих методів навчання сприяє формуванню готовності майбутніх вихователів до інноваційної діяльності, забезпечує розвиток їхньої професійної автономії та підвищує якість освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Практична значущість результатів полягає у можливості їх інтеграції в освітній процес закладів вищої освіти з метою вдосконалення підготовки майбутніх педагогів до дослідницької та професійно-педагогічної діяльності.

Ключові слова: дослідницька компетентність, майбутні педагоги дошкільної освіти, професійна підготовка, компетентнісний підхід, діяльнісний підхід, кейс-технології, педагогічне дослідження, європейський досвід, вища педагогічна освіта.

LYSTOPAD Oleksii –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Head of the Department of Preschool Education

State institution “South Ukrainian National Pedagogical

University named after K. D. Ushynsky”

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

e-mail: lystopad.oa@pdpu.edu.ua

METHODOLOGICAL BASIS FOR DEVELOPING THE RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS USING CASE STUDIES TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN EXPERIENCE

The article theoretically substantiates the methodological foundations for developing the research competence of future preschool educators in the context of modernizing higher pedagogical education and integrating European approaches. The essence of the concept of “research competence” as an integrative characteristic of professional training is revealed, which ensures the ability of future educators to conduct pedagogical research, analyze educational phenomena, and introduce innovations into the practice of preschool education institutions. Scientific approaches to defining its structure are analyzed, in particular, motivational-value, cognitive, operational-activity, and reflective components are highlighted. Emphasis is placed on combining competency-based, activity-based, and research-based approaches as a methodological basis for developing students’ research competencies. The expediency of using case technologies, project activities, pedagogical modeling, and elements of academic mobility for the development of the ability to conduct scientific research and critically reflect on professional experience is substantiated. A summary of European experience in training preschool teachers has demonstrated a focus on integrating the research component into educational programs and forming a culture of pedagogical reflection. It has been proven that the implementation of specific pedagogical conditions in combination with methodological principles ensures the systematic nature of the formation of research competence in future preschool educators and improves the quality of their professional training. It has been established that the systematic introduction of research-oriented teaching methods contributes to the formation of future educators’ readiness for innovative activity, ensures the development of their professional autonomy, and improves the quality of the educational process in preschool education institutions. The practical significance of the results lies in the possibility of their integration into the educational process of higher education institutions in order to improve the training of future teachers for research and professional-pedagogical activities.

Key words: research competence, future preschool teachers, professional training, competence-based approach, activity-based approach, case technologies, pedagogical research, European experience, higher pedagogical education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Актуальність дослідження зумовлена модернізацією системи вищої педагогічної освіти в умовах євроінтеграційних процесів та необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти [3]. Сучасний освітній

простір висуває нові вимоги до вихователя закладу дошкільної освіти як фахівця, здатного здійснювати педагогічний аналіз, упроваджувати інновації та застосовувати дослідницький підхід у роботі з дітьми [7, с. 157].

У професійній підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти особливого значення набуває формування дослідницької компетентності як інтегральної характеристики готовності до науково обгрунтованого розв'язання професійних завдань, аналізу освітніх ситуацій і рефлексії власної педагогічної діяльності. Актуалізується потреба у впровадженні інноваційних освітніх технологій, зокрема кейс-технологій, що забезпечують розвиток аналітичного мислення, здатності до інтерпретації педагогічних явищ та ухвалення обгрунтованих рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів перебуває в центрі уваги сучасної педагогічної науки. У наукових розвідках окреслюються концептуальні засади дослідницької підготовки майбутнього фахівця, визначаються її структурні компоненти та методологічні підходи. У контексті євроінтеграційних процесів особливої актуальності набувають праці, присвячені розвитку Європейського дослідницького простору (О. Топузов, О. Локшина, А. Джурило, О. Шпарик) [1] та трансформації освітніх систем відповідно до його стратегічних орієнтирів (О. Локшина, С. Сисоєва, І. Борисенко, Д. Вороніна-Пригодій, О. Глушко, А. Джурило, С. Кравченко, О. Шпарик) [3].

Теоретичні аспекти формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів висвітлено в працях І. Ковальчук, Н. Борбич, С. Марчук, які розглядають проблему з позицій філософсько-наукового підходу, визначаючи дослідницьку компетентність як інтегративну якість особистості педагога [4]. Зарубіжний досвід розвитку дослідницької компетентності у вищій школі проаналізовано М. Леврінц, Н. Варгою, Ю. Попик, що дозволяє окреслити спільні європейські тенденції професійної підготовки педагогічних кадрів [5, с. 71].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із використанням кейс-технологій у професійній освіті. Так, С. Звєкова розглядає кейс-технології як інструмент розвитку дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти, підкреслюючи їхній потенціал у формуванні аналітичного та рефлексивного мислення [2, с. 327]. Практичні аспекти використання кейс-методу при формуванні дослідницької компетентності майбутніх учителів біології досліджено О. Пташенчук, що підтверджує універсальність і дидактичну ефективність цього підходу [8, с. 82]. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що питання обгрунтування методичних засад формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти засобами кейс-технологій у контексті європейського досвіду потребує подальшого комплексного дослідження.

Мега статті полягає в обгрунтуванні методичних засад формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти засобами кейс-технологій у контексті європейського досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному педагогічному дискурсі [2; 4; 5; 8] поняття «дослідницька компетентність» розглядається як інтегральна характеристика особистості фахівця, що відображає його здатність здійснювати науково обгрунтований аналіз професійних ситуацій, застосовувати методи педагогічного дослідження та

впроваджувати інноваційні підходи в освітню практику. У контексті підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти дослідницька компетентність набуває особливого значення, оскільки професійна діяльність вихователя передбачає постійний моніторинг розвитку дитини, аналіз освітнього середовища та рефлексію власної педагогічної діяльності.

Наукові підходи до визначення дослідницької компетентності ґрунтуються на компетентнісному, діяльнісному та особистісно орієнтованому підходах [6, с. 271]. У межах компетентнісного підходу вона трактується як здатність ефективно застосовувати знання, уміння та досвід дослідницької діяльності у професійній сфері. Діяльнісний підхід акцентує увагу на сформованості дослідницьких умінь і навичок, тоді як особистісний – на мотиваційній готовності та ціннісному ставленні до наукового пошуку [6, с. 271].

Спираючись на дослідження (Н. Борбич, Н. Варга, С. Звєкова, І. Ковальчук, М. Леврінц, С. Марчук, Ю. Попик, О. Пташенчук та ін.) структурно дослідницьку компетентність майбутніх педагогів дошкільної освіти доцільно розглядати як систему взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісний компонент, що відображає професійні мотиви, інтерес до дослідницької діяльності, усвідомлення її значущості для підвищення якості дошкільної освіти; когнітивний компонент, який охоплює систему науково-методичних знань, розуміння методології педагогічного дослідження, знання методів збору та аналізу даних; операційно-діяльнісний компонент, що передбачає володіння практичними вміннями планування та реалізації дослідницької діяльності, аналізу педагогічних ситуацій, інтерпретації результатів; рефлексивний компонент, який характеризує здатність до самоаналізу, оцінювання результатів власної діяльності та корекції професійних дій. Дослідницька компетентність майбутнього педагога дошкільної освіти постає як багатовимірне утворення, що забезпечує його готовність до інноваційної та аналітичної професійної діяльності [5, с. 71].

Як зазначають М. Леврінц, Н. Варга, Ю. Попик, у країнах Європейського Союзу формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів розглядається як обов'язкова складова професійної підготовки [5, с. 72]. Освітні програми орієнтовані на інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду, розвиток аналітичного мислення та здатності до наукового пошуку [1]. Показовим є досвід Фінляндії, де педагогічна освіта має виразно дослідницько-орієнтований характер. Підготовка майбутніх педагогів, зокрема у галузі дошкільної освіти, передбачає обов'язкове виконання наукових проєктів, опанування методології досліджень та інтеграцію дослідницьких методів у педагогічну практику. Такий підхід сприяє формуванню здатності майбутнього вихователя аналізувати освітні процеси на основі доказовості [3].

У Німеччині професійна підготовка педагогів характеризується поєднанням університетської освіти та практичної фази. Значна увага приділяється аналізу реальних педагогічних ситуацій, моделюванню проблемних випадків і використанню кейсів як інструменту розвитку дослідницьких умінь. У Польщі модернізація педагогічної освіти відбувається відповідно до стандартів ЄС та орієнтується на компетентнісний підхід. Освітні програми перед-

бачають активне впровадження інтерактивних методів навчання, зокрема кейс-технологій, що сприяють розвитку критичного мислення та рефлексивних умінь студентів. Європейські країни демонструють системну інтеграцію дослідницької складової у підготовку педагогів, що забезпечує формування їхньої професійної автономії та готовності до інноваційної діяльності [3].

Кейс-технології посідають важливе місце в системі професійної підготовки майбутніх педагогів у країнах Європи. Їх використання спрямоване на моделювання реальних педагогічних ситуацій, що потребують аналізу, прийняття рішень та обґрунтування професійної позиції. Застосування кейсів забезпечує: аналіз автентичних освітніх ситуацій у закладах дошкільної освіти; розвиток аналітичного та критичного мислення; формування навичок аргументованого прийняття рішень; розвиток професійної рефлексії. У процесі роботи з кейсами студенти навчаються визначати проблему, формулювати гіпотези, добирати методи дослідження та оцінювати результати, що безпосередньо сприяє розвитку дослідницької компетентності [1].

Порівняльний аналіз європейського досвіду дозволяє виокремити спільні тенденції: орієнтацію на компетентнісний підхід; інтеграцію дослідницької діяльності у зміст професійної підготовки; активне використання інтерактивних методів навчання; розвиток рефлексивної культури майбутнього педагога [5, с. 71]. Водночас існують певні відмінності, зумовлені національними традиціями педагогічної освіти, рівнем автономії університетів та особливостями нормативно-правового забезпечення. Для української системи підготовки педагогів дошкільної освіти перспективним є впровадження дослідницько-орієнтованої моделі навчання, поетапне інтегрування кейс-технологій у фахові дисципліни та посилення практичної складової підготовки [8, с. 82]. Адаптація європейського досвіду має здійснюватися з урахуванням національних освітніх традицій і сучасних потреб розвитку дошкільної освіти.

Практичний досвід упровадження кейс-технологій у Державному закладі «Південно-український національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» у процесі формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти ґрунтується на цілісній системі методичних принципів і педагогічних умов, що забезпечують системність, послідовність та результативність освітнього процесу. Застосування кейс-технологій розглядається не лише як засіб активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, а передусім як інструмент моделювання професійно значущих ситуацій, що стимулюють аналітичну рефлексію, розвиток дослідницького мислення та формування здатності до прийняття обґрунтованих педагогічних рішень.

Приклад навчального кейсу для магістрантів спеціальності «Дошкільна освіта» за навчальною дисципліною «Методологія та організація наукового дослідження».

Кейс «Дослідження впливу ігрових технологій на розвиток соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку».

Проблемна ситуація. У закладі дошкільної освіти педагогічний колектив відзначає зниження рівня сформованості соціальних навичок у дітей

старшого дошкільного віку: труднощі у співпраці, конфліктність, недостатній розвиток емпатії. Адміністрація закладу ініціює проведення міні-дослідження з метою визначення ефективності впровадження ігрових технологій для розвитку соціальної компетентності дітей. Магістрантам пропонується виступити в ролі дослідницької групи.

Завдання кейсу: сформулювати наукову проблему, об'єкт і предмет дослідження; визначити мету та завдання дослідження; сформулювати робочу гіпотезу; обґрунтувати методологічні підходи (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований); розробити програму емпіричного дослідження (методи збору даних: спостереження, педагогічний експеримент, анкетування батьків, метод експертних оцінок; етапи дослідження; критерії та показники оцінювання соціальної компетентності); запропонувати інструментарій (діагностичні карти, чек-листи спостереження); окреслити можливі етичні ризики та способи їх уникнення; підготувати короткий план представлення результатів (структура магістерського дослідження).

Очікувані результати роботи магістрантів: розроблена логічно узгоджена структура наукового дослідження; обґрунтований вибір методів відповідно до мети; сформована модель організації педагогічного експерименту; підготовлена презентація дослідницького проекту.

Форма роботи: групова (3–4 особи). Тривалість: 2 академічні години. Методи: мозковий штурм, аналіз нормативних документів, моделювання дослідницької програми. Підсумок: захист проекту дослідження.

Рефлексивний блок. Після виконання кейсу магістранти відповідають на запитання: «Які труднощі виникли під час формулювання гіпотези?»; «Чи відповідають обрані методи меті дослідження?»; «Як забезпечити валідність і надійність результатів?»; «Які компетентності були актуалізовані під час виконання кейсу?».

Методична цінність кейсу. Кейс спрямований на формування таких компонентів дослідницької компетентності: мотиваційно-ціннісний – усвідомлення значущості дослідження для професійної діяльності; когнітивний – знання методології педагогічного дослідження; операційно-діяльнісний – уміння планувати й організувати дослідницький процес; рефлексивний – здатність оцінювати результати й коригувати дослідницьку стратегію.

В процесі дослідження встановлено, що формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів із використанням кейс-технологій доцільно здійснювати на основі наступних методичних принципів.

Принцип проблемності передбачає добір кейсів, зміст яких відображає реальні або максимально наближені до реальних ситуації функціонування закладу дошкільної освіти та містить внутрішні суперечності. Їх розв'язання потребує глибокого аналітичного осмислення, залучення теоретичних знань і пошуку науково обґрунтованих рішень.

Принцип інтегративності полягає у синтезі знань із педагогіки, психології та фахових методик дошкільної освіти в процесі аналізу кейсів. Такий підхід сприяє формуванню системного бачення професійних проблем і забезпечує міждисциплінарний характер підготовки майбутніх фахівців.

Принцип практичної спрямованості забезпечує органічний зв'язок навчального матеріалу з реальними умовами професійної діяльності вихователя. Використання кейс-технологій створює можливості для апробації різних стратегій розв'язання педагогічних ситуацій ще на етапі фахової підготовки.

Принцип рефлексивності передбачає організацію цілеспрямованого обговорення, самоаналізу й оцінювання прийнятих рішень, що сприяє усвідомленню власної професійної позиції, розвитку критичного мислення та формуванню здатності до професійної саморегуляції.

Принцип дослідницької спрямованості орієнтує здобувачів освіти на використання елементів наукового пошуку: формулювання проблеми, висунення гіпотез, добір адекватних методів аналізу, інтерпретацію отриманих результатів і аргументоване обґрунтування висновків.

Встановлено, що ефективність формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти засобами кейс-технологій зумовлюється дотриманням комплексу взаємопов'язаних педагогічних умов:

- створення дослідницького освітнього середовища передбачає організацію освітнього процесу на засадах академічної свободи, педагогіки партнерства, підтримки ініціативності та розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти, таке середовище стимулює пізнавальну активність студентів, формує мотивацію до наукового пошуку та сприяє їх професійному самовираженню;

- поетапність формування компетентності реалізується через поступове ускладнення змісту та структури кейсів: від аналізу типових педагогічних ситуацій до самостійного проєктування й запровадження студентами міні-досліджень і дослідницьких проєктів, така логіка забезпечує нарощування аналітичних умінь, розвиток дослідницького мислення та здатності до самостійного розв'язання професійних проблем;

- міждисциплінарна інтеграція полягає у синтезі змісту фахових дисциплін із методологічними засадами педагогічного дослідження, що створює підґрунтя для комплексного аналізу професійних ситуацій і вироблення науково обґрунтованих рішень;

- методичний супровід охоплює системне консультування, надання алгоритмів і зразків аналізу кейсів, застосування чітко визначених критеріїв оцінювання, а також організацію рефлексивного обговорення результатів діяльності студентів, що забезпечує усвідомленість освітніх дій і сприяє формуванню навичок самооцінювання та професійної рефлексії.

Доведено, що реалізація окреслених педагогічних умов у поєднанні з відповідними методичними принципами забезпечує системний характер формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти та підвищує якість їхньої професійної підготовки.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Проведений аналіз європейського досвіду засвідчив, що формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів розглядається в країнах Європейського Союзу як стратегічний пріоритет професійної підготовки. Освітні програми орієнтуються на дослідницько-орієнтовану модель

навчання, інтеграцію теорії та практики, розвиток критичного мислення та рефлексії. Особливу роль відіграють інтерактивні методи навчання, зокрема кейс-технології, які забезпечують моделювання реальних педагогічних ситуацій та стимулюють аналітичну діяльність студентів.

Обґрунтовано методичні засади формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти засобами кейс-технологій, що включають систему принципів та сукупність педагогічних умов їх реалізації. Визначено, що цілеспрямоване впровадження кейс-технологій сприяє розвитку мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів дослідницької компетентності. На основі узагальнення європейського досвіду сформульовано рекомендації щодо впровадження дослідницько-орієнтованої моделі підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти в українських закладах вищої освіти, зокрема шляхом інтеграції кейс-технологій у фахові дисципліни, посилення міждисциплінарної взаємодії та забезпечення системного методичного супроводу освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні та експериментальній перевірці моделі формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти засобами кейс-технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Європейський дослідницький простір : здобутки і перспективи / Ін-т педагогіки НАПН України; О. М. Топузов, О. І. Локшина, А. П. Джурило, О. М. Шпарик [за заг. ред. О. М. Топузова, О. І. Локшиної] Київ : [б. в.], Пед. думка, 2024. 66 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51>
2. Звєкова С. Кейс-технології як інструмент розвитку дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика». 2025. Вип. 84. Том 1. С. 327–333. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-1-47>
3. Інтеграційні процеси у галузі освіти в Європейському Союзі: стратегічні пріоритети, сутнісні характеристики та інноваційні практики [Електронне видання] : аналітичні матеріали (препринт) / О. Локшина, С. Сисоева, І. Борисенко, Д. Вороніна-Пригодій, О. Глушко, А. Джурило, С. Кравченко, О. Шпарик; [наук. ред. Локшина Олена Ігорівна] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : [Б. в.], 2025. 134 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-804-3-2025-257>
4. Ковальчук І. Л., Борбич Н. В., Марчук С. С. Формування дослідницької компетентності у майбутніх педагогів: філософсько-науковий підхід. *Педагогічна Ака-демія: наукові записки*. 2025. № 23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17458923>
5. Леврінц М. І., Варга Н. І., Попик Ю. С. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогів у вищій школі: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2023. Вип. 2 (53). С. 71–75. DOI: [10.24144/2524-0609.2023.53.71-75](https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.71-75)
6. Листопад О. Компетентнісний і діяльнісний методологічні підходи в підготовці майбутніх педагогів до прогнозування в освітній діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка*, 2026. Випуск 222. С. 271–275. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-222-271-275>
7. Листопад О., Мардарова І. Праксіологічний підхід у розвитку професійної компетентності педагогів: теоретичні

засади та освітні практики. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка*, 2025. № 2 (9). С. 157–163. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013/2025-2-18>

8. Пташенчук О. Використання кейс-методу при формуванні дослідницької компетентності майбутніх учителів біології. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 3. С. 82–96. DOI 10.24139/2312-5993/2017.03/082-096

REFERENCES

1. Topuzov, O. M., Lokshyna, O. I., Dzhurylo, A. P., & Shparyk, O. M. (2024). Yevropeys'kyu doslidnyts'kyu prostir: zdobutky i perspektvyu [European Research Area: achievements and prospects]. Kyiv: Ped. dumka. 66 s. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51> [in Ukrainian]

2. Zvyekova, S. (2025). Keys-tehnolohiyi yak instrument rozvytku doslidnyts'koyi kompetentnosti maybutnikh bakalavriv spetsial'noyi osvity [Case technologies as a tool for developing research competence of future bachelors of special education]. Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk. Vypusk 84(1). S. 327–333. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-1-47> [in Ukrainian]

3. Lokshyna, O., Sysoieva, S., Borysenko, I., Voronina-Pryhodii, D., Hlushko, O., Dzhurylo, A., Kravchenko, S., & Shparyk, O. (2025). Intehratsiyni protsesy u haluzi osvity v Yevropeys'komu Soyuzi: stratehichni priorytety, sutnisni kharakterystyky ta innovatsiyni praktyky [Integration processes in the field of education in the European Union: strategic priorities, essential characteristics and innovative practices]. Kyiv. 134 p. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-804-3-2025-257> [in Ukrainian]

4. Koval'chuk, I. L., Borbych, N. V., & Marchuk, S. S. (2025). Formuvannya doslidnyts'koyi kompetentnosti u maybutnikh pedahohiv: filosof's'ko-naukovyv pidkhdid [Formation of research competence in future teachers: philosophical and scientific approach]. Pedahohichna Akademiya: naukovy zapysky. №23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17458923> [in Ukrainian]

5. Levrints, M. I., Varha, N. I., & Popyk, Yu. S. (2023). Rozvytok doslidnyts'koyi kompetentnosti maybutnikh pedahohiv u vyshchey shkoli: zarubizhnyy dosvid [Development of research competence of future teachers in higher education: foreign experience]. Naukovy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: Pedahohika. Sotsial'na robota. Vypusk 2(53). S. 71–75.

DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.71-75> [in Ukrainian]

6. Lystopad, O. (2026). Kompetentnisnyy i diyal'nisnyy metodolohichni pidkhdody v pidhotovtsi maybutnikh pedahohiv do prohnozuvannya v osvitniy diyal'nosti [Competence-based and activity-based methodological approaches in training future teachers for forecasting in educational activities]. Naukovy zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky. Vypusk 222. S. 271–275. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-222-271-275> [in Ukrainian]

7. Lystopad, O., & Mardarova, I. (2025). Prakseolohichnyy pidkhdid u rozvytku profesiynoyi kompetentnosti pedahohiv: teoretychni zasady ta osvitni praktyky [Praxeological approach in the development of teachers' professional competence: theoretical foundations and educational practices]. Visnyk Dniprovskoyi akademiyi nepererвної osvity. Seriya: Filosofiya. Pedahohika. №2(9). S. 157–163. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013/2025-2-18> [in Ukrainian]

8. Ptashenchuk, O. (2017). Vykorystannya keys-metodu pry formuvanni doslidnyts'koyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv biolohiyi [The use of the case method in forming research competence of future biology teachers]. Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnohohiyi. №3. S. 82–96. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2017.03/082-096> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛИСТОПАД Олексій – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наукові інтереси: освітні, педагогічні науки, теорія і методика професійної освіти, дошкільна освіта.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LYSTOPAD Oleksii – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool Education State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”.

Scientific interests: educational and pedagogical sciences, theory and methodology of vocational education, preschool education.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку 14.03.2026 р.

УДК 37.014:37.013.74:355.01(477+569.1+533+581)
DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-83-86

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

МАР'ЄНКО Майя –

доктор педагогічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу хмаро орієнтованих систем і штучного інтелекту в освіті Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8087-962X>
e-mail: popel@iitlt.gov.ua

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНІХ ПОЛІТИК В УМОВАХ КРИЗ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: ДОСВІД СИРІЇ, ЄМЕНУ, АФГАНІСТАНУ ТА УКРАЇНИ

У статті представлено результати дослідження проблеми функціонування та адаптації освітніх систем в умовах збройних конфліктів та гуманітарних криз. Охоплено коло питань, пов'язаних із забезпеченням безперервності освітнього процесу, який у кризових ситуаціях виступає не лише інструментом реалізації базових прав людини, але й основним фактором національної безпеки, збереження людського капіталу та підтримки психологічної стійкості суспільства. Дослідження спирається на міжнародні рамки, зокрема на стандарти INEE, ініціативи ЮНЕСКО щодо захисту закладів освіти та аналітичні звіти УВКБ ООН. Проблема дослідження полягає в тому, що сучасні збройні конфлікти завдають суттєвого впливу на соціальній інфраструктурі держав, спричиняючи масове руйнування шкіл, дефіцит фінансування та педагогічних кадрів, а також зростання кількості внутрішньо переміщених осіб і біженців. Досвід країн Близького Сходу та Азії демонструє довгострокові (а іноді й